

2.^A DESENA DE MAIG LEIPZIG - 1924

AIXÒ ESTÀ LLEST

Queda oficialment extingit el Nacionalisme català. Tota l'obra de propaganda feta en vinticin anys, ha estat desfeta en pocs mesos pel Directori militar, les seves autoritats i la policia indígena dirigida pel senyor Sala i el Baró de Viver. Igualment queda extingit el sindicalisme. Els obrers i les criatures, diu el general Primo de Rivera, han aclamat els reis d'Espanya en el seu recent viatge a Catalunya.

Això està llest. El Nacionalisme català, que venia a ésser com una malura, ja no existeix. A la terra catalana tothom es avui espanyolista, monàrquic, borbònic i alfonsí. Tothom és partidari del Directori i admirador del general Primo de Rivera.

Així ho diuen ells. S'ho creuen? Amb sinceritat declarem que ens plauria que s'ho creguessin. Voldríem que aquests optimismes espanyols i dinàstics fossin realment sentits, i que les declaracions reials i presidencials fossin fetes de bona fe. Quina cosa millor pot desitjar-se que l'equivocació fonamental de l'adversari?

Sospitem, però, que no hi ha prou sinceritat ni prou bona fe en els discursos i les notes d'aquests dies. Sota les buides paraules optimistes, es veu un sentiment de rancúnia i un despit profund, que no denoten pas la interior satisfacció per l'actual estat d'esperit de Catalunya.

Millor, millor que ells es creguessin tot el que diuen. L'auto-engany és l'engany més complet. Millor que quedessin contents i enganyats. Els [qui no s'enganyen són els catalans, ni tant solament els de la policia indígena. Quan de la il·lusòria ficció s'ha fet una base d'èxit, la inevitable aparició de la realitat és el més fort càstig per als mentiders i la més noble revenja per a les coses vives i perennes que s'han presentat com a mortes i enterrades. Quina magnífica rentrée ens prepara aquesta gent!

LA VERITAT SOBRE LA S.E.I.T.E.

O EL NEGOCI DELS TRES MIL MILIONS

N'Isidro Pedraza de la Pascua es un senyor prou conegut, o més ben dit, massa conegut en el món dels negocis i en l'esfera d'acció judicial. La temporada que va estar a la presó de Barcelona, processat per estafa, després d'haver enredat a D. Guillem de Boladeres i a tot un senyor Lerroux, amb els quals va fundar, en 1912, el «Banco Español de Obras Públicas y Crédito» (instal·lat llavors a la plaça de Catalunya, on ara hi ha l'«Anglo South-American Bank») no va resultar obstacle perquè després hagi estat admès en determinats cercles financers, ni li ha impedit de fundar (gràcies a la seva prodigiosa fantasia i al seu gran do de sugestionador) noves empreses més o menys estrafalàries, com la «Compañía de los Ferrocarriles de las Alpujarras y Directo» i la S. E. I. T. E. (Sociedad Española de Industrias y Tracción Eléctrica).

Era el 4 de gener de 1920 quan es constituïa aquesta Societat sota la presidència de l'exministre general Aznar. En 24 de novembre de 1922 aquesta sollicitava de l'Estat espanyol auxili' pera la construcció i explotació de ferrocarrils i per a l'explotació d'industries, la qual petició no va prosperar. Però el senyor Pedraza, aventurer atrevit, home d'hàbils recursos, no va pas cedir, i pensà en la conveniència d'obtenir la complicitat per al seu negoci, de la més alta personalitat del poder públic espanyol, i d'utilitzar els serveis d'agents tan poc escrupulosos com En Julio Amado (aquell que a Barcelona va fer el seu agost) i En Baldomero Argente (conegut generalment per Bandolero Urgente).

L'estiu de 1922 Alfons XIII va passar una temporada a Deauville, contractat per atraure gent, amb la seva presencia, a aquella platja elegant, segons feu públic la revista madrileña «España» en el seu número de 9 de setembre d'aquell any. Allà En Pedraza va presentar-li un grup de financers i industrials anglesos i nord-americans, principals interessats de la S. E. I. T. E. Llurs proposicions havien de temtar-lo; car Alfons te un afany desmesurat d'acumular diner. Fer-se ric, per estar previngut en cas de destronament, heu's aquí la

seva principal obsessió. Una altra de les seves preocupacions és el militarisme: tenir content i adicte l'exèrcit perquè l'aguanti en el tron contra la voluntat del país; i enllaçats amb això, i amb l'afany de lucre, estan els seus somnis d'imperialisme i els seus propòsits constants de prosseguir la guerra a l'Àfrica, que es ocasió de tota mena de *tarugos*.

Altrament, encara, un dels projectes que des de fa alguns anys venen il·lusionant obstinadament el rei d'Espanya, és el de construir un ferrocarril directe Hendaya-Madrid-Algecires (per Sevilla), de l'amplada de via europea. Aquest fou el motiu de que en 1913 un eminent enginyer català director d'una gran companyia ferroviària, redactés un notable i documentadíssim «Estudio sobre el estrechamiento de la vía española para convertirla en vía de ancho normal» en el qual després d'exposar tècnicament el pro i el contra de la qüestió, declarava que el sacrifici econòmic que representaria tal empresa per a aconseguir tan sols limitats avantatges en el tràfec d'exportació i importació per la frontera francesa, no tenia compensació, essent, en canvi, molt més útil i remunerador l'esforç que es dediqués a la construcció de dobles vies, al perfeccionament de les línies actuals i a la creació de línies afluents, fomentant així el tràfec general de la península i per tant la producció del país.

Hom pot comprendre bé, després d'aquests antecedents, els trucs principals de que s'ha servit el senyor Pedraza per a obtenir per als projectes de la seva Societat la règia protecció—clarament indicada aquesta per la revista anglesa «The Sphere» en un article de propaganda de la S. E. I. T. E. Aquests trucs són: A) que d'aquesta Societat anglo-yanki en forma part el príncep Alexandre Albert de Battenberg, Marquès de Carisbrooke, germà de la reina Victòria Eugènia. B) Oferta de donar col·locació a 2000 excedents de l'exèrcit. C) Inclusió en el pla de les obres, del ferrocarril directe de la frontera francesa, per Madrid i Sevilla, a Algeciras. D) Prima d'un milió de lliures esterlines (27.000.000 de pessetes) que cobrarà Alfons XIII en el moment de signar la concessió.

Sabem, a propòsit d'això últim, que un gran industrial català, en una entrevista amb en Llapicera, fou interrogat per aquest així: «Es veritat que la gent diu que jo cobro?», i havent-li respost: «Senyor, el pitjor es que no sols ho diuen, sino que ho creuen», va ésser invitat, poques hores després, a que passés la frontera ben aviat.

Malgrat la reunió de Deauville, els projectes d'En Pedraza i dels seus financers anglo-yankis no van po-

der prosperar tampoc en temps del Govern de la concentració lliberal, que mercès a la decidida resistència del ministre d'Hisenda senyor Pedregal, va rebutjar la instància presentada, el dia 8 de gener de 1923.

Calia arribar a l'època de la Dictadura militar perquè el moment fos més propici. En 3 d'abril de 1924 era presentada al Govern del Directori una nova sol·licitud en la qual es demanava que l'Estat espanyol garantís un interès de 5 per 100 or com a renda, més un 1 per 100 d'amortització, durant 32 anys; i el dia 12 una nova instància aclaria alguns punts de la anterior.

Construccions de ferrocarrils, explotacions de salts d'aigua, construcció d'Alts Forns i creació de fàbriques i noves manufactures: Veus aquí els principals oferiments de la Societat, però formulats d'una manera vaga, imprecisa, sense un pla tècnic desenrotllat, sense cap estudi detallat i seriós, sense cap garantia de realització. En realitat, del què es tracta és d'introduir material per a noves instal·lacions industrials, sense aportació efectiva de capitals i fen un bon negoci de banca.

I sense sotmetre aquests projectes als dictamins dels centres tècnics i consultius que les lleis assenyalen, sense fer-los passar per la tramitació acostumada, malgrat les peticions en aquest sentit de diverses i importants entitats industrials i econòmiques, desoïnt les ofertes de la Federació d'Indústries i de la banca del país, i sense tenir en compte les argumentacions contundents estampades en la premsa més important de Barcelona, de Madrid i d'altres ciutats per articulistes de prestigi, el Govern publicà el dia 25 d'abril un R. D. prenent en consideració la sol·licitud de la S. E. I. T. E. i confiant l'estudi dels seus projectes a una comissió especial que pocs dies després era nomenada, posant-hi diversos militars, un agent de canvi i borsa i alguna altra persona civil desconeguda: una comissió de secretaria particular.

Tornem a viure l'època de Ferran VII. Les concessions Dollfus (que han estat recordades pel conservaduríssim *Brusi*), la escandalosa compra dels barcos russos, etc. reapareixen sota nova forma i en proporcions molt majors.

El «Fomento del trabajo Nacional» i els senyors Esteves del monarquisme barceloní estan d'enhorabona. La monarquia els sortirà molt cara, molt més cara del que es pensaven. La mort de les nostres indústries per la invasió estrangera, la intervenció anglo-yanki en la vida econòmica del país: heus aquí un bon resultat de la política servil d'ajupiment. *Vivan las cadenas! Viva el Rey!*

EL VERÍ DE LA OPRESSIÓ

La conferència que sobre la poesia d'En Maragall havia de donar a València un distingit literat valencià ha estat suspesa per l'autoritat governativa.

—La Mancomunitat botiflera ha dissolt les Junes de Patronat de les Biblioteques populars, nomenant, per substituir-les, persones que li són afectes. El President i el Secretari de la Biblioteca d'Olot han estat empresonats.

—Les classes de la suprimida Escola de Funcionaris han continuat donant-se a l'Acadèmia de Jurisprudència. En Lossada, governador de Barcelona, ha volgut impedir-ho, però l'Acadèmia, fonamentant-se en els seus Estatuts i en el caràcter cultural d'aquelles lliçons, s'ha negat a secundar l'ukase militar.

—En nomenar el darrer *nou* Ajuntament d'Olot, els militars escolliren un paleta com a representant dels obrers de la ciutat, el qual, amb aires de dignitat

ofesa, refusà. Per tant «grave desacato» —com digué el Delegat governatiu— el bon olotí fou engarjolat per tal que baixés les agalles, o bé que, al menys, denunciés qui era l'inductor de la seva conducta desvergonyida. Durant 24 hores els esbirres l'estigueren burxant, dins del calabòç, perquè es retractés, la qual cosa fou endebedades.

—Han estat suspesos per la Dictadura militar i per temps indefinit els periodics *La Comarca d'Olot* i *La Veu de Tarragona*.

LA REACCIÓ DELS CATALANS

El mateix dia i a la mateixa hora en què els poders opresors proclamaven davant l'estàtua de Mn. Cinto el llur dret de couquesta sobre la nostra Pàtria i profanaven la memòria del poeta volent-lo fer passar per botifler, una representació selectíssima dels nostres escriptors presidida per N'Angel Guimerà, duia una corona a la tomba del excels Cantor de Catalunya.

Posteriorment, moltíssims catalans s'han adherit a l'homenatge que és una vindicació del veritable esperit patriòtic d'En Verdaguer.

—El Col·legi d'Advocats de Barcelona en Junta General ha acordat per 193 vots contra 31 i 5 abstencions, fer-se solidari de l'actitud ferma del Consell Directiu, reelegint-lo. Demés, ha pres l'acord de no publicar en espanyol, com volia imposar el governador Losada, la Guia Judicial de Catalunya. Sabem que actualment l'autoritat militar tracta de nomenar una Junta governativa del Col·legi.

—S'està repartint profusament una fulla que conté la relació dels greuges que la Dictadura imperant ha fet a l'Església de la nostra terra.

—En ocasió de reunir-se per primera vegada el Patronat governatiu de l'Escola Industrial a la Universitat Nova, la presència dels Srs. Sala, Biberon, Pesa-Figues (a) Olano i altres fou advertida pels estudiants, els quals improvisaren una gran manifestació, que va obsequiar els insignes personatges amb una superba xiulada. Això, unit a la manca de professors destituïts i dimissionaris i a la vaga unànim dels escolars, ha motivat la clausura per temps indefinit de les escoles de la Universitat Nova que depenen de la Mancomunitat.

—Està pròxima a apareixer una gran publicació mensual catalana que es titularà «Revista de Catalunya». Consignem també l'aparició de la revista d'art «Nou Ambient».

ATZEGIAIDES

Ha estat gairebé unànim el refús amb que els barcelonins han contestat a la iniciativa de transformar la Rambla en un boulevard, patrocinada especialment pel Conde del Siglo (el qual d'això n'esperava una nova prosperitat per a la seva botiga boicotejada), pel Marqués de Marianao i per altres figures de la U. M. N. El resultat del plebiscit obert fou: 15496 vots a favor de la conservació de la Rambla i 737 partidaris de la seva conversió en boulevard.

—Sabem que el fantàstic senyor Ballarà (ex-republicà i ara secretari de la U.M.N.) és autor—amb la participació del Biberon—del document estúpid adreçat per la Mancomunitat governativa a l'Institut d'Estudis Catalans. La rèplica a la resposta de l'Institut és obra genial del novell botifler En Lluís Sans i Buhigas.

LES FACECIES DEL VIATGE REIAL

DORMÍ AL PALAU O AL RITZ?

Malgrat el que digué *el Primo*, el rei dormí el dia d'arribada a Barcelona al Ritz, fugint de la invasió de rates que infestaven el palau de Pedralbes (o «Meson de Pedralbes», com ha dit la infanta Isabel). Sembla que això es repetí durant dos dies, però, el fet no es ben provat: en quant al primer dia es completament cert segons testimoni indubitable. I per dir aquesta veritat fou castigada *La Veu*. VISCA LA JUSTICIA!!

COM ES FA PER TENIR GENT

El dia de la visita reial a la Universitat tots els catedràtics reberen un ofici on se'ls deia que segons l'article 20 del Reglament *devien* assistir-hi i que en cas contrari se'ls formaria expedient: VISCA LA LLIBERTAT!!

CULTURA NO... PERO SANVITXOS I MANGUERES SI

L'Ajuntament de Barcelona i la flamant Mancomunitat (*Nuevos Almacenes «El Siglo»*) han otorgat noves subvencions per tal de subvenir a les despeses del viatge regi. Sembla que seran en primer lloc destinades a pagar el *lunch* dels alcaldes (abundós, com es mereixien després de tant de camí com els feren fer) i a la regada que es feu de la carretera de Barcelona a Tarragona *en tota la seva extensió* el dia que el rei anà a la imperial ciutat.

Aquets diners son els *establiats* suprimint obres de cultura.

LES CURSES DE CAVALLS

Una de les festes més sonades organitzades per a divertir els reis d'Espanya eren les curses hípiques. Mancaven, però, diners. No s'hi encaparraren, tanmateix, els militars organitzadors. Per ells no hi ha res impossible. Amb la mateixa facilitat que van a Alucemes, van a la extinció del terrorisme barceloní i a altres coses pitjors, com aquest problema paorós de les curses de cavalls.

Anaren a trobar les juntes directives de les timbes mes aristocràtiques de Barcelona i les conminaren a afliuixar la mosca si no volien que es clausuressin les *pastetes*.

En *compensació* donaren *pases* per a tots els militars de la guarnició.

I així tingueren gent i pessetes.

MARQUESOS I COMTES!... TRIEU I REMENEU

Ja abans de venir el rei els diaris van anunciar que es donarien gran nombre de títols. Passen però els dies i no se'n dona cap.

Els interessats—tots els que assistiren a la recepció, car qui més qui menys tots tenien esperances,—comencen de tronollar.

Les persones ben informades diuen que ja vindran. Els donaran el dia que marxin,

que es també quan donen unes quantes mils pessetes pels pobres (tot es fer caritat!)

L'únic segur es que n'oferiren tres, que foren rebutjats enèrgicament, als senyors Guimerà, Llimona i Bertran i Serra.

Foren curioses les respostes. El *recauder* era el germà del pintor Russinyol.

En Guimerà li recità uns versos de «L'ànima es meva.»

En Llimona els digué: Diga'ls que m'he fet un tip de riure.

I en Bertran posà per condició que fessin gentil-homes a dos amics seus... els quals eren dos patriotes empresonats per separatistes.

Ja veieu, fins se'ls han rifat!

PER NOSALTRES SEMPRE SERAN «NOBLES»

Pels catalans, però, encara que els ho birlin, sempre quedaran tres *nobles*, als quals honorarem com es mereixen:

D. Alfonso Sala—*Duque de Egara-gara* (ara Terrassa).

D. Alberto Rusiñol—*Marqués de la Solidaridad (Recuerdos Remotos)*.

I D. Dionisio Conde—*Id. de «El Siglo (Almacenes)»*.

De tots aquets l'únic que té antecedents aristòcrates es D. Dionisio, car descendeix per línia directa, i probablement legítima, del cèlebre Conde Puerto... i C.^a

EL SUBTERFUGI DE «EL PRIMO»

En veure la fredor de la rebuda *el Primo* digué als periodistes que no era estrany que hi hagués pocs domassos, car calia donar la impressió que la presència del rei a Barcelona era un fet normal. Ai, vanes il·lusions! Ni aquesta excusa us val, puix els pocs que en posaren eren els *nobles*, els aspirants a *noble* i els edificis oficials i tots obeint al *bando* publicat per l'alcalde, ont deia que era precis *fer una gran demostració*.

EL PÚBLIC

Es notà certament públic—els badocs indispensables en tota gran ciutat i la colònia espanyola—però molt fred.

On es notà mes fredor fou a la inauguració del monument a Verdaguer, que prengué tot l'aire d'una profanació.

Els que hem vist les festes de la Solidaritat, les arribades d'En Lerroix i fins la rebuda del Club Barcelona quant el campionat, cal que somriguem irònicament en veure la rebuda del Rei.

ELS QUATRE «COLMOS»

D'UN PERFECTE MONÀRQUIC

Al matí tirar-se al mar i arribar *Alfons* Al mig-dia: menjar per postres una *Cristina*.

A la tarda: donar un tom amb una *Victoria*.

Al vespre: Jugar al tuti i fer *tuti de reis*

UN AUTO SEGELLAT

El príncep anà a clausurar l'Exposició d'Avicultura a l'Universitat i en sortir es

veié que els estudiants havien omplert la part posterior de l'auto amb uns segells vertueus on hi havia l'imatge de St. Jordi i duia la següent llegenda: «La vida es el preu d'un ideal»

LES PARAULES DEL REI

Profanant el Palau de la Generalitat, on havia sonat la veu d'En Claris i d'En Prat. «El Maton de Pedralbes» ha dit textualment: «Hubo un rey, que se llamó Felipe V. que abolió las libertades de Cataluña, lo cual (y esto os lo dice un Borbón) debemos hoy aplaudir»

EL PLET CATALÀ VIST D'EUROPA ESTANT

El diari italià «Il Secolo» publicà el dia 18 d'abril un extens article titolat «Il separatismo Catalano». En son darrer paragraf diu així:

«Un nou període de lluita hom ovira a l'horitzó en aquesta discòrdia secular: d'un costat la Mancomunitat que lluitarà per

extirpar el regionalisme: d'altre el regionalisme que es prepara a la resistència, fent una crida als diversos partits que militen sota la seva bandera per tal d'unir-se en un front únic; des dels adeptes a la temperada Lliga Regionalista als separatistes irreductibles de l'intransigent Acció Catalana.

Fer profecies del que passarà és arriscat: limitem-nos a notar el mal contentament i l'inquietut que regna en tots aquells que s'han vist desil·lusionats en llurs esperances; moderades en alguns.

El problema de la vida política espanyola, no és en el seu moment un problema de treball, sinó de subjecció (Marroc i Catalunya) i de principis».

—«The Times», de Londres, ha parlat sovint, en aquests últims temps, de la qüestió catalana. De com enfoca l'assumpte, n'es mostra el següent fragment:

«Ara els extremistes estan més satisfets que mai perquè diuen que en vint anys de propaganda no havien fet tants de progressos com durant aquest últim mig any, i un home, les moderades opinions del qual

són una garantia d'imparcialitat, em deia: «Si el Directori caigués demà, la bandera catalana flamejaria per tot Catalunya i els homes que avui serveixen el Directori a Catalunya serien acusats de traïdors a la causa catalana.

Segons he pogut informar-me, als districtes rurals els sentiments nacionalistes son encara més vius que a Barcelona i tal com estan les coses, un incident qualsevol podria provocar esdeveniments dolorosos que hauria estat impossible solament d'imaginar uns quants mesos enderrera»

—Ha començat la publicació a Paris de «Le Courrier Catalan», periòdic bi-mensual destinat a la propaganda dels ideals patriòtics catalans i a servir com element d'informació: ell farà conèixer la qüestió catalana al món polític, registrant tot allò que es refereixi al nostre problema nacional.

—Han publicat articles relatius al problema de Catalunya entre altres diaris el «Jurnal de Genève» «Le Courrier de Genève» «La Lanterne» de Paris; «La Métropole d'Anvers» i «De Schelde» d'Anvers.

MODEL DE FULLES VOLANTS

CATALÀ:

La teva Catalunya sofreix avui una opressió com no havia coneguda d'ençà dels dies de Felip V.

Un descendent d'aquest rei funest, en un discurs pronunciat darre-rament a Barcelona, ha gosat justificar-ne la conducta.

Pensa, català, què vol dir això: vol dir tornar a invocar el dret de conquesta dels espanyols sobre Catalunya.

Tu no t'has deixat suggestionar, com un botifler fatxenda o com un infant o com una dona histèrica, per la lluentor de la reialesa.

Però tampoc no t'has d'acoquinar per les seves bocades.

El rei i el seu ninot que fa de Mussolini diuen que ara, per fi, realitzaran la unitat espanyola.

Català, riute'n, però; un poble en la ruina no pot aglutinar-ne d'altres al seu voltant: cap de les unitats nacionals que els espanyols voldrien imitar, no s'ha creat així.

Sigues digne i serè: en qualsevol lloc que ocupis, tindràs un deure com a català: fes-lo.

Si el dia és clar, treu-ne noves forces per a l'endemà, que pot ésser de lluita.

I en el dia térbol, digues a imitació dels patriotes de la Polònia oprimida: No, Catalunya, tu no ets morta, perquè restem nosaltres!

CATALÀ: FES CINCO CÒPIES D'AQUESTA FULLA I DONA-LES A ALTRES TANTS CATALANS, PER A CONFORTAMENT EN ELS DIES DE L'OPRESSIÓ.